

ERKIN VOHIDOV IJODINI O'RGANISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Zakirova Maqsuda Atayevna
UrDU akademik litseyi ona tili
va adabiyot fani o'qituvchisi

Annatsiya. Bugungi kun har bir sohada innovatsiyalar yaratishni talab qiladi. Ta'lim sohasidagi interfaol metodlarni tatbiq qilgan holda ona tili va adabiyot mashg'ulotlarini o'tish pedagogdan yuqori kasbiy mahorat talab qiladi. Ushbu maqolada Erkin Vohidov ijodini innovatsion usullar orqali o'tish metodlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Erkin Vohidov, **“Tong nafasi”**, “Yoshlik devoni”, “Yaxshidir achchiq haqiqat”, “Tirik sayyoralar”, “Sharqiy qirg'oq”, “Qo'shiqlarim sizga”, “Lirika”, “Charog'bon”, “Muhabbat”, “Hozirgi yoshlar”, “Iztirob”, “Yurak va aql”, “Mening yulduzim”, “Nido”, “Ruhlar isyoni”; “Bilasizmi?”, “Klasster”, “Nilufar guli” metodlari .

Adabiyotshunos Abdug'afur Rasulov e'tirof etganidek: “Erkin Vohidov badiiy adabiyot daholari ruhini shod etgan, yangi o'zbek adabiyoti darg'alari duosini olgan, o'z xalqi qalbiga chuqur kirib borgan san'atkordir. Bunday shoir hech qachon zavol ko'rmaydi”. Haqiqatan, shoir ijodi zavolga yuz tutmaydigan, har bir adabiyot muxlisining qalbidan chuqur joy egallaydigan cheksiz ummondir. Undan qanchalik darajada dur-u gavhar terish bu adabiyot ixlosmandlarining o'zlariga bog'liq.

Erkin Vohidov ijodini o'rganish uchun akademik litseylar o'quv dasturlarida 6 soat ajratilgan. Bunda asosiy e'tiborni quyidagi masalalarga qaratish mumkin:

1. Shoir she'rlarining umrboqiyiligi.
2. Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi.
3. Shoir ijodida janrlar va mavzu ko'lami.
4. Erkin Vohidovning dramaturg va tarjimonlik sohasidagi yutuqlari.
5. “Ey, men bilgan...”, “Tirik sayyoralar”, “Oqsoqol”, “Kelajakka maktub”, “Qulluq qil demasman...”, “Barcha shodlik senga bo'lsin” she'rlari tahlili ustida ishlash.
6. Erkin Vohidov – dostonnavis.
7. “Ruhlar isyoni” dostonida ijodkor va millat ozodligi muammosining badiiy-falsafiy talqini.
8. Dostondagi rivoyatlar Nazrul Islom misolida.
9. Dostonning tarbiyaviy ahamiyati.
10. “Ruhlar isyoni” dostonida millatlar va dinlar o'rtasidagi munosabat.

Shuningdek, dars jarayonida o'quvchilarga quyidagilar yuzasidan nazariy ma'lumot berish lozim:

- a) g`azal haqida tushuncha;
- b) qasida haqida tushuncha;
- c) doston haqida nazariy ma'lumot;
- d) she'riy san'atlar haqida nazariy ma'lumot;
- e) qofiya va radif tushunchalariga to'xtalish;
- f) she'riy tizimlar bo'yicha nazariy ma'lumotlar berish.

Mavzuni yoritish jarayonida yuqorida ko'tarilgan masalalarni yechish uchun darslikda berilgan parchalardan ko'chirmalar olish maqsadga muvofiq, deb o'ylaymiz. Ularni tarqatmalar shakliga keltirish va o'quvchilardan izohlab berishni talab qilish mumkin.

Ayniqsa, badiiy asarlarning tiliga xos xususiyatlarni ko'rsatish uchun lug'atlardan foydalanish kerak bo'ladi. Agar asar tilining lug'at namunasi o'qituvchi va o'quvchilar hamkorligida tuzilsa, darsning samaradorligi ortadi.

Asarda tasvir vositalarining o'rni va ahamiyati haqidagi ko'rgazmali qurolning eskizini ham tayyorlash mumkin. U asarni tahlil qilishda, o'rganilishi va izohlanishi lozim bo'lgan adabiy-nazariy tushunchalarni aniqlashda yordam beradi.

Badiiy asarlarni o'rganishda uni ifodali o'qish, izohli o'qish turlaridan foydalanishning ham o'z o'rni va ahamiyati bor.

Badiiy parchalarda keltirilgan tabiat tasviri, qahramonlarning portreti bilan bog'liq o'rinlarni topish va izohlash qahramonlar mohiyatini, ruhiyatini, ularning badiiy-estetik tomonlarini tushunish uchun muayyan qo'shimcha imkoniyatlar beradi.

Biz Erkin Vohidov ijodini o'rganish va o'rgatishning quyidagi variantini taklif qilamiz:

1. Erkin Vohidov she'rlari asosidagi qo'shiqlar ijrosini eshittirish orqali darsni boshlash.
2. Kirish suhbat: shoir haqidagi adabiyotshunoslar va zamondosh shoirlar e'tirofini keltirish.
3. Erkin Vohidov hayoti va ijodi haqida qisqacha ma'ruza qilish, suhbat uyushtirish, yoki videolavha namoyish qilish.
4. She'rlaridan o'qish va tahlil qilish.
5. Tahlil jarayonida nazariy ma'lumotlarni keltirish.
5. Barchasining yakuni sifatida o'quvchilarning ijodiy yozma ishi.

Erkin Vohidov ijodini yoritishda quyidagi innovatsion usullardan foydalanish mumkin.

1. "Bilasizmi?" metodi. Bu metoddan o'tilgan mavzu yoki yangi mavzuni mustahkamlash bosqichida foydalaniladi. Mavzuga doir qisqa, ammo qiziqarli savollar tarqatmalarda yozib qo'yilgan bo'ladi.

Savollardan namunalar.

- Erkin Vohidovning qaysi asari ozar tiliga tarjima qilingan?

- Erkin Vohidovning “O‘zbekim” qasidasi qaysi davlat prezidenti tomonidan o‘zbek tilida o‘qib eshittirilgan?
 - Bu yil may oyida o‘tkazilgan “E voh...” festivali haqida nimalar bilasiz?
 - Erkin Vohidov ijod maktabi qachon, qayerda tashkil qilingan?
 - Erkin Vohidovning qator tillarga tarjima qilinib ko‘p yillar mobaynida teatr sahnalaridan tushmay kelayotgan sahna asarni ayting.
 - Erkin Vohidovning safar taassurotlari asosida yaratilgan asarlarini sanang
 - Erkin Vohidovning to‘rt jilddan iborat saylanmasi haqida gapiring.
 - Alixonto‘ra Sog‘uniy Erkin Vohidovning qaysi g‘azalini Alisher Navoiyning “Ashrafat min shamsil ka’si anvorul hudo ...” deb boshlanuvchi g‘azaliga qiyoslagan?
 - “Ruhlar isyoni” dostonida qaysi rivoyatlar keltirilgan?
 - Erkin Vohidov g‘azallarini sanang.
2. **“Klasster” metodi orqali shoir ijodidagi janrlar va mavzular rang-barangligini ochib berish mumkin.**

3. “Nilufar guli” metodi. Bunda Erkin Vohidov ijodidagi turli yo‘nalishlarni tizimli o‘rganish va tahlil qilishda foydalanish mumkin.

- ✓ Erkin Vohidov she‘rlarini bilish va o‘rganish;
- ✓ Erkin Vohidov ijodidagi janrlarni bilish;
- ✓ She‘riy tizimlarni bilish;
- ✓ Badiiy san‘atlarni o‘rganish;
- ✓ Fanlararo bog‘liqliklarni bilish.

“Baliq skleti “ metodi.

Dars jarayonida turli xil metodlar, rang-barang ko‘rgazmalar, tarqatma materiallardan foydalanish dars samaradorligini oshishiga, o‘quvchilarning darsdagi faolligiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Mustaqil fikrlash, matnlar bilan ishlash ko‘nikmasini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Avliyoqulov N., Musayeva N. Pedagogik texnologiya. – T. : Tafakkur bo‘stoni, 2012.
2. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi nashriyoti, 2006.
3. Mirzayev S. XX asr o‘zbek adabiyoti. – T. Yangi asr avlodi, 2005
4. Vohidov E., Kuy avjida usilmasin tor. – T. G‘.G‘ulom nashriyoti, 1991.
5. Vohidov E., Inson. – T. “O‘qituvchi” nashriyot-matbaa ijodiy uyi. – T. 2018
6. Vohidov E., Qalb sadoqati. – T.: “Sharq”. 2018.